
Vejražka: Výuku medicíny chceme omezit co nejméně

Vejražka: Výuku medicíny chceme omezit co nejméně

„Jedna nová nemoc neznamená, že by ostatní lékařská odvětví ztratila dosavadní význam. Právě naopak: nesmí se omezit péče o pacienty, ale ani výzkum a vzdělávání,“ říká **Martin Vejražka** z 1. lékařské fakulty UK (1. LF UK), jenž patří k průkopníkům e-learningu a WikiSkript. A radí, jak nepříjemnou „koronavirovou krizi“ využít a naučit se něco jiného, nového.

Jak se promítla rizika šíření koronaviru SARS-Cov-2 způsobujícího nemoc COVID-19 do chodu vaší fakulty, tedy 1. lékařské fakulty UK?

Podobně jako všude jinde se nové situaci věnuje pozornost na mnoha úrovních. Zásadní význam má samozřejmě přerušení frontální výuky. To je výzva, musíme v mnohem větší míře než dříve zapojit distanční formy vzdělávání. Myslím ale, že je důležité především výuku co nejméně omezit, nečekat, až to přejde, ale naopak pokračovat dál, jak jen to půjde – udržovat pravidelný kontakt mezi studenty a učiteli. Setkávat se, i když jen elektronickými prostředky, konzultovat, diskutovat. A také nesoustředit veškerou pozornost jen na pandemii COVID-19. V medicíně je to zvlášť důležité – jedna nová nemoc neznamená, že by ostatní lékařská odvětví ztratila dosavadní význam. Právě naopak, nesmí se omezit péče o pacienty, ale ani výzkum a vzdělávání ve všech medicínských odvětvích.

Přecházíte tedy na distanční výuku. Jak to přesně probíhá, co to obnáší a přináší?

Musím říci, že jsme našťastí docela dobře připravení po technické stránce. Nástroje pro nejrůznější formy počítačové podpory vzdělávání se na 1. lékařské fakultě UK systematicky rozvíjejí již mnoho let. Řada učitelů je využívá, takže s nimi má mnoho zkušeností. Je třeba říci, že se nyní zúročí dlouhodobá, systematická, i když ne vždy na první pohled viditelná práce našich IT specialistů.

Jsem rád, že fakultní oddělení výpočetní techniky pod poněkud vizionářským vedením doktora Čestmíra Štuky zavedlo nástroje, které dnes patří do rodinného stříbra e-learningu pro celou Univerzitu Karlovu – zmiňme třeba videoservery, profesionální videokonferenční systém Adobe Connect Meeting či software pro elektronické testování Rogo. Výborné zkušenosti máme také se systémy založenými na wiki, především s WikiSkripty pro posluchače lékařství. Nyní tedy nemusíme nic nového shánět nebo dokonce vyvíjet. Hlavním úkolem dneška je začít to, co máme, v potřebném měřítku používat a akademické obci v tom pomoci.

- [Více o WikiSkriptech a e-learningu ve starším interview 1. LF UK](#)

Má to jistě řadu úskalí. Jakých?

Pokud mluvíme o technické stránce, všechny nástroje se už používaly, nyní ale může zátěž serverů skokově stoupnout i o několik řádů. Na to pochopitelně nebyly dimenzovány; jde o nově vzniklou potřebu, s níže se dříve nepočítalo. Je potřeba na to myslet a budeme muset pracovat tak, aby se zátěž rozložila. V tom nám jistě technická podpora pomůže a povede nás.

Jak se liší celé pojetí „e-učení“?

Pro mě jako pro pedagoga je velmi důležité, že distanční výuka probíhá trochu jinak než frontální výuka. Není možné vzít „slajdy“ z přednášky, nahrát k nim zvukový výklad a poslat to studentům – tak jednoduše to prostě nefunguje. Musíme tedy narychlo upravit a znovu vystavět výuku, aby byla i na dálku efektivní. To samozřejmě představuje spoustu práce, se kterou jsme ještě před pár dny nepočítali... Také potřebujeme nějaký čas, abychom se naučili novým způsobem spolupracovat.

Musím ale říci, že jsem v posledních dvou týdnech vedl několik prvních webinářů – a byl jsem nadšený! Všechno běželo, jak mělo, studenti úžasně spolupracovali. Obavy, že budeme válčit s technikou, kvalitou spojení, obtížnějším udržením pozornosti na dálku a tak dále se nenaplnily. Ale i přes tento optimismus nesmíme zapomínat na jednu věc: medicína

není založená jen na znalostech. Není možné se vše naučit jen z knih, přednášek a videí. Medik musí během studia získat i spoustu dovedností. I když uděláme vše pro to, abychom pomocí distančních forem zachovali co nejlepší výuku, bez piteven, mikroskopů, laboratoří a stáží na klinikách to prostě plnohodnotně nepůjde.

To je zřejmé. Najdou se i nějaké výhody? Naučili jste se něco nového v e-learningu?

Už jsem zmiňoval, že pro distanční výuku je potřeba materiály upravit. Věřím, že to povede i k aktualizaci výuky, třeba i k jejímu zefektivnění. Uvidíme. Zatím jsme na začátku nové situace, tak ještě nelze hodnotit. A pak ještě jedna věc, na kterou se někdy zapomíná: všichni, kdo už dělali plnohodnotný e-learning, mají zkušenost, že tyto formy výuky stimulují velmi intenzivní komunikaci mezi studenty a učitelem. To samozřejmě přináší určitou zátěž učitelům, musí mnohem častěji a individuálněji reagovat, odpovídat na dotazy, diskutovat. Na druhou stranu: po větší aktivitě studentů a intenzivnější komunikaci mezi studenty a učiteli přece tak často voláme. Myslím, že máme příležitost nepříjemné situace využít a trochu to otočit – naučit se jiné formy výuky, které třeba obohatí naše postupy i v budoucnu.

Máte podporu knihoven, e-zdrojů a

podobně?

Všichni se snaží a patří jim za to velké díky. Ale rád bych připomněl i všechny aktivity, jež běžely již dříve a které mnohým pomohly zlepšovat výuku. Díky nim mohou být lépe připravení i nyní. Kdybych měl říci první, co mě v této souvislosti napadne, jsou to určité přednášky Dana Rajdla z Lékařské fakulty UK v Plzni, které měl pod záštitou Ústřední knihovny UK a rektorátu v uplynulém roce. Je to vždy takové „sluníčko“, spousta inspirace a povzbuzení do dalšího snažení. Rád jsem nyní sáhl i po některých jeho doporučeních.

Co je na této pandemii medicínsky nejzajímavější? Ptají se vás na to studenti, budoucí lékaři, řešíte to s nimi?

Jako učitel teoretického předmětu považuji za svou povinnost především pomoci medikům vyznat se v obrovském přívalu nejrůznějších informací. Měli bychom pomoci rozvíjet věcné, kritické myšlení. A nesmíme také zapomínat na celospolečenskou roli univerzity – jako akademičtí občané bychom měli my, učitelé, i naši studenti pomáhat osvětě a racionálnímu informování veřejnosti. Vidíme kolem sebe některé nepříjemné jevy, přehnané reakce na situaci. Často je to způsobeno (logickým) strachem z neznámého, publikováním čísel, která sama o sobě vlastně nic neříkají a podobně. Tady, myslím, můžeme pomoci hodně.

Jak vy osobně přistupujete k hrozbě COVID-19 a vyhlášení nouzového stavu v ČR?

Všichni novou situaci vnímáme, všichni o ní přemýšlíme, všechny nás zatěžuje. Snažme se ale co nejvíc zůstat u své práce a koníčků, normálně komunikovat s přáteli a blízkými. Bylo by škoda trávit celé dny pohledem na statistiky a přeposíláním znepokojivých zpráv na sociálních sítích. Spousta činností je teď omezená, to ano, ale na druhou stranu teď před sebou máme spoustu práce, abychom se s novou situací vypořádali. Pusťme se do ní – s klidem, s rozvahou. Racionálně a s kritickým pohledem na věc – v tom by akademická obec Univerzity Karlovy měla jít příkladem. Buďme trpěliví a pomáháme si.

MUDr. Martin Vejražka, Ph.D.

Absolvoval všeobecné lékařství na 1. lékařské fakultě UK a obhájil Ph.D. v oboru biochemie a patobiochemie. Pracuje jako odborný asistent na Ústavu lékařské biochemie a laboratorní diagnostiky 1. LF UK, na částečný úvazek také na 1. interní klinice VFN. Věnuje se moderním metodám medicínského vzdělávání, elektronické podpoře výuky a objektivnímu hodnocení znalostí ve vysokoškolském vzdělávání. Stál u zrodu WikiSkript, dnes nejvyužívanějšího úložiště pregraduálních výukových materiálů pro medicínu v ČR a SR.